Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U005582

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 05-11-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сарапій Мар'яна Миколаївна
2. Mariana Sarapii

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 061

Назва наукової спеціальності: Журналістика

Галузь / галузі знань: журналістика

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: ОП 48185 Журналістика

Дата захисту: 13-11-2026

Спеціальність за освітою: Журналістика

Місце роботи здобувача: Організація відсутня

Код за ЄДРПОУ: 0000000000

Місцезнаходження: 00000, Київ, 00000, Україна

Форма власності: Змішана

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 17116

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 19.41

Тема дисертації:

1. Медіатизація історичної пам’яті в умовах російсько-української війни

2. Mediatization of Historical Memory in the Context of the Russian-Ukrainian War

Реферат/анотація:

1. У дисертації з’ясовано, що в контексті соціальнокомунікаційного підходу колективна історична пам’ять є складним багаторівневим соціокультурним феноменом конструювання, збереження та передавання минулого, базовим компонентом якого є медіатизована історична пам’ять. У роботі окреслено діяльність агентів пам’яті різних рівнів – державних інституцій, медіа, громадських організацій, соціальних мереж, медіаактивістів тощо. В умовах російсько-української війни до агентів пам’яті можна також віднести родичів і друзів загиблих, які мають значний соціальний капітал і створюють дописи в соціальних мережах, організовують людей на акції вшанування чи є ініціаторами комеморативних практик. Визначено, що ефективність формуванні колективної історичної пам’яті залежить від взаємодії та присутності агентів у соціальнокомунікаційному просторі. Зазначено, що в умовах цифрового повороту сучасні цифрові платформи, соціальні мережі, штучний інтелект та алгоритмічна експансія створили нові механізми формування колективної історичної пам’яті, де соціальні медіа, їхні алгоритми та штучний інтелект виступають самостійними «агентами пам’яті». У результаті дослідження встановлено, що російсько-

українська війна стала потужним каталізатором докорінних змін у політиці пам'яті України, перетворивши пам'ять на стратегічний ресурс національної безпеки та інструмент формування державної стійкості. Проведене опитування показало, що практики комеморації через соціальні мережі та цифрові платформи перетворюють пасивне вшанування на активну форму цивільного спротиву та громадянський обов'язок. Актуальність теми дослідження. В умовах екзистенційної загрози українській державності історична пам'ять набуває стратегічного значення як механізм утвердження історичної тяглості українського народу, збереження культурної спадкоємності та зміцнення національної ідентичності. Одночасно історична пам'ять виконує важливу соціальнокомунікаційну функцію, спрямовану на подолання імперських наративів, історичних фальсифікацій і спотворених інтерпретацій минулого України як у внутрішньоукраїнському, так і в міжнародному інформаційному просторі. Зазначені процеси першочергово пов'язуються з оприлюдненням історичних фактів на різних рівнях та формуванням історичної та колективної пам'яті. Медіа у найширшому розумінні цього поняття виконують функцію не лише ретрансляторів інформації, а й активних суб'єктів виробництва суспільних смислів, які визначають характер колективного сприйняття історичних подій, у тому числі сучасної російськоукраїнської війни. Актуальність дослідження посилюється стрімким розвитком інформаційно-комунікаційних технологій, переосмисленням культури вшанування в Україні, що впливає на формування нових форм комеморації та осмислення сучасних підходів до формування колективної історичної пам'яті. Об'єкт дослідження – феномен медіатизації історичної пам'яті на прикладі офіційних сайтів інституцій пам'яті (Український інститут національної пам'яті; Національний музей Голодомору-геноциду; Національний меморіальний комплекс Героїв Небесної Сотні – Музей Революції Гідності; Національний історико-меморіальний заповідник «Бабин Яр»), редакцій «Українська правда», «Babel», «Еспресо», «НВ», «24 канал», «Лівий берег» та інших, регіональних медіаресурсів (сайт Запорізького регіонального каналу «МТМ»), а також цифрових платформ і соціальних мереж (Платформа пам'яті «Меморіал» та її сторінки у Facebook, Instagram, TikTok, а також персональні сторінки медіаактивістів у соціальних мережах). Предмет дослідження – прояви, напрями, комунікаційні формати медіатизованої історичної пам'яті як соціокультурного чинника формування колективної історичної пам'яті в умовах російсько-української війни станом на 2026 рік. Метою дослідження є виявити тенденції, форми, канали та соціальнокомунікаційні механізми медіатизації історичної пам'яті в умовах російсько-української війни, а також обґрунтувати роль цифрових медіа і меморіальних платформ у розвитку культури пам'яті в Україні. Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній запропоновано трикомпонентну модель медіатизації історичної пам'яті (взаємодія когнітивного, комунікаційного і соціокультурного вимірів із вертикальним та горизонтальним напрямом поширення історичної інформації), що пояснює взаємозв'язок історичних інформаційних потоків генерованих державними інституціями, громадськими організаціями, журналістськими практиками, цифровими платформами, локальними та регіональними агентами пам'яті, приватними ініціативами тощо, і процесів формування колективної пам'яті; систематизовано комунікаційні засоби вшанування, інструменти, підходи, що забезпечують медіатизацію історичної пам'яті у вітчизняному соціальнокомунікаційному просторі.

2. It is established in the dissertation that according to a socio-communicative approach, collective historical memory is a complex, multi-level socio-cultural phenomenon of constructing, preserving, and transmitting the past, th core component of which is mediatized historical memory. The study outlines the activity of memory agents at various levels – state institutions, media, civil society organizations, social networks, media activists, and others. In the context of the Russian-Ukrainian war, memory agents also include relatives and friends of the fallen who possess significant social capital, publish posts on social networks, mobilize people for commemorative events, and initiate commemorative practices. It is determined that the effectiveness of forming collective historical memory depends on the interaction and presence of agents within the socio-communicative space. The study notes that the digital transformation (contemporary digital platforms, social networks, artificial intelligence, and algorithmic expansion) has created new mechanisms for shaping collective historical memory, where social media with their algorithms, and artificial intelligence act as autonomous «agents of memory». As a result of the study, it was confirmed that the Russian-Ukrainian war has become a powerful catalyst for profound changes in

Ukraine's memory policy, transforming memory into a strategic resource of national security and an instrument for building state resilience. A conducted survey indicates that commemorative practices via social networks and digital platforms convert passive forms of remembrance into active forms of civic resistance and civic duty. Relevance of the research topic. Amidst an existential threat to Ukrainian statehood, historical memory acquires strategic significance as a mechanism for asserting the historical continuity of the Ukrainian people, preserving cultural heritage, and strengthening national identity. Concurrently, historical memory performs an important socio-communicative function aimed at overcoming imperial narratives, historical falsifications, and distorted interpretations of Ukraine's past both in domestic and international information space. The aforementioned processes are primarily linked to the disclosure of historical facts at various levels and the formation of historical and collective memory. Media, in the broadest sense of the concept, serve not only as transmitters of information but also as active agents in the production of societal meanings that shape the collective perception of historical events, including the contemporary Russian-Ukrainian war. The significance of the study is further reinforced by the rapid development of information and communication technologies and the rethinking of commemorative culture in Ukraine, which influence the emergence of new forms of commemoration and contemporary approaches to forming collective historical memory. The object of research includes the phenomenon of mediatization of historical memory as exemplified by official websites of memory institutions (Ukrainian Institute of National Memory; National Museum of the Holodomor-Genocide; National Memorial Complex of the Heroes of the Heavenly Hundred – Museum of the Revolution of Dignity; National Historical and Memorial Reserve «Babyn Yar»; allUkrainian «Ukrainska Pravda», «Babel», «Espresso», «NV», «24 Channel», «LB» and regional media resources (the Zaporizhzhia regional channel MTM), along with digital platforms and social networks (the Memorial memory platform and its Facebook, Instagram, TikTok pages, as well as personal pages of media activists on social networks). The subject of research is manifestations, directions, and communicative formats of mediatized historical memory as a socio-cultural factor in the formation of collective historical memory in the context of the Russian-Ukrainian war as of 2026. The aim of the study is to identify trends, forms, channels, and socio-communicative mechanisms of the mediatization of historical memory in the context of the Russian-Ukrainian war and to substantiate the role of digital media and memorial platforms in the development of the culture of memory in Ukraine. Scientific novelty of this research lies in the fact that it proposes a three-component model of the mediatization of historical memory (interaction of cognitive, communicative, and socio-cultural dimensions with vertical and horizontal directions of historical information dissemination). This explains the interrelation of historical information flows (generated by state institutions, civil society organizations, journalistic practices, digital platforms, local and regional memory agents, private initiatives) and the processes of collective memory formation.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Сарапій М. М., Тяпкіна Н. І. Соціально-прагматичний вимір медіатизації колективної історичної пам'яті. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2025. Том 36 (75). №5. 2025. Частина 2. С. 430–434
- Сарапій М. М. Масова культура як чинник формування колективної історичної пам'яті. Наукові записки Інституту журналістики. 2026. № 88(1), С. 208–219.

- Сарапій М. М. Медіатизація історичної пам'яті в цифрову епоху. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2026. №2. Том 37(76). С. 223–228.
- Сарапій М. М. Платформа пам'яті «Меморіал» як модель формування нової культури вшанування полеглих в умовах російсько-української війни. Держава та регіони. Серія: Соціальні комунікації. 2026. № 2(66). С. 95–102.
- Сарапій М. М. Маніпулювання історичними фактами як елемент виправдання воєнної агресії росії проти України. Протидія дезінформації в умовах російської агресії проти України: виклики і перспективи: тези доп. учасників міжн. наук.-практ. конф. (Анн-Арбор – Харків, 12–13 грудня 2023 р.). С. 290–292.
- Сарапій М., Тяпкіна Н. Від «Можемо повторити» до «ніколи знову»: формування смислів Дня перемоги українськими медіа. Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності [Електронне видання]: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (м. Ірпінь, 19 травня 2023 р.). Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. С.75–80
- Сарапій М. М. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в медіатизації пам'яті на прикладі платформи «Меморіал». Поліграфічні, мультимедійні та web-технології: тези доп. IX Міжнар. наук.- техн. конф., 14–18 травня 2024 р. Харків : ТОВ «Друкарня Мадрид», 2024. Т. 1. С. 311–313.
- Сарапій М. М. Висвітлення церковного питання в українських медіа. Європейські цінності і медійні стандарти: контекст російсько-української війни: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 19-20 жовтня 2023 року). Запоріжжя : ЗНУ, 2023. С.26–29
- Сарапій М. М. Сайт меморіального музею голокосту (США) як інструмент медіатизації пам'яті. Політика пам'яті: досвід Європи для України: Матеріали І Міжнародної наукової конференції 17–18 листопада 2023 р., Запоріжжя. С. 144–147
- Сарапій М. М. Теоретико-методологічна основа дослідження політики пам'яті в медіа. Соціальні комунікації у становленні та розвитку української державности та громадянського суспільства. Стратегеми, наративи, технології та смисли: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції [відповідальний редактор В.В. Костюк, відповідальні секретарі В. А. Ковпак, М. О. Семенович]. Запоріжжя : ЗНУ, факультет журналістики, 2022. С. 25–27
- Сарапій М. М. Форми медиатизації пам'яті в запорізькому інформаційному просторі. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Міжкультурна комунікація в контексті глобалізаційного діалогу: стратегії розвитку» (м. Одеса, 25–26 листопада 2022 р.). Ч.3. С. 261–264.
- Сарапій М. М., Тяпкіна Н. І. Функціональний аспект управління пам'яттю в запорізьких медіа. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Журналістика майбутнього: виклики, тенденції, перспективи розвитку (м. Львів, 18-19 жовтня 2022 р.). С. 166–169.
- Сарапій М. М. Процеси формування історичної пам'яті про Голодомор у масовій культурі. Деколонізація: міждисциплінарний дискурс, медійна оптика, інформаційно-комунікаційні засоби популяризації в громадянському суспільстві: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [відповідальний редактор В. А. Ковпак]. Запоріжжя : ЗНУ, факультет журналістики, 2025. С. 96–101.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0123U102824 0124U001070 0124U000753

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тяпкіна Наталія Іванівна

2. Natalia I. Tyapkina

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3251-0921

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пирогова Кристина Михайлівна

2. Krystyna M. Pyrogova

Кваліфікація: к. філол. н., доц., 10.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1152-9498

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Бердянський державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125220

Місцезнаходження: вул. Жуковського, Запоріжжя, Запорізький р-н., 71100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зикун Наталія Іванівна

2. Nataliia I. Zykun

Кваліфікація: д. соц. ком., професор, 27.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9727-6190

Додаткова інформація: Web of Science Researcher ID: ACI-5644-2022; Scopus Author ID: 57204534157; https://scholar.google.com.ua/scholar?hl=uk&as_sdt=0%2C5&q=%D0%97%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BD+

%D0%9D.&oq=

Повне найменування юридичної особи: Державний податковий університет

Код за ЄДРПОУ: 44550814

Місцезнаходження: вул. Університетська, Ірпінь, 08201, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство фінансів України

Ідентифікатор ROR: 004ezwb23

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ковпак Вікторія Анатоліївна
2. Viktoriya A. Kovpak

Кваліфікація: д. соц. ком., професор, 27.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9461-0536

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чернявська-Ломакіна Людмила Віталіївна
2. Liudmyla V. Cherniavska-Lomakina

Кваліфікація: д. соц. ком., професор, 27.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1110-3174

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Запорізький національний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125243

Місцезнаходження: вул. Університетська, Запоріжжя, Запорізький р-н., 69011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Березенко Віта Віталіївна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Березенко Віта Віталіївна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Дребезов Денис Олегович
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна

